

Universitatea de Arte „George Enescu” Iași
Facultatea de arte vizuale și design

MONICA ELENA POP
Conferențiar universitar doctor

PARADIGMA SEMIOTICĂ ÎN COMUNICAREA SPECIFICĂ
ARTELOR VIZUALE ȘI DESIGNULUI

TEZĂ DE ABILITARE
REZUMAT

2016

CUPRINS

Introducere

1. Activitate profesională – 2007/2016

1.1 .Didactică

1.1.1. Considerații generale

Comunicarea cu studenții - “computer dar și creion”

Teoria celor 5 W

Educație estetică, vizuală și interdisciplinaritate

1.1.2. Cursuri susținute

Obiective urmărite (conceptual și aplicativ)

Semiotica și Analiza semiotică a imaginii vizuale

Prelucrarea interfețelor computerizate

Tehnici și tehnologii informatice de prelucrare textilă

1.1.3. Cursuri tipărite

1.1.4. Lucrările practice de laborator

1.1.5. Coordonare proiecte

Proiectul educațional al departamentului design – *Relaționarea studenților cu absolvenții angajați, organizatorii de concursuri și cu practicienii în design.*

Workshop-uri și expoziții colective ale studenților

Coordonare licență și master

1.1.6. Cercetare

Cărți publicate

Articole științifice publicate și participări la sesiuni de comunicări științifice

Granturi și contracte de cercetare

1.1.7. Creație artistică

Participări expoziționale

Produse aplicate

2. Perspective de dezvoltare

2.1. Autocunoașterea

2.2. Cu studenții

Spargerea tiparelor de exprimare

Relaționarea între discipline

Eul, comunicarea și echipa în design

2.3. Cercetare și creație artistică

Materializarea artistică a teoriei semnului în semiotica vizualului

2.4. Organizare și coordonare culturală

Conferințe și dezbateri – semn, comunicare vizuală contemporană și interdisciplinaritate

Bibliografie

Lucrarea de față este structurată în două părți și prezintă activitatea mea profesională pe parcursul unui deceniu de profesorat, precum și intențiile și proiectele mele de viitor. Mi-am axat preocupările și activitatea pe trei ramuri distincte: didactică, cercetare, creația artistică. Consider că un profesor poate fi cu adevărat util pentru studenții săi, doar dacă are în vedere toate cele trei ramuri, și le acordă importanță în egală măsură. Capacitatea de a comunica experiența acumulată vine apoi în completarea acestei automodelări. Și nu în ultimul rând, poate chiar cel mai dificil, este de a extrage din toate aceste cunoștințe o idee de sinteză, pură, pentru a accede la nivelul următor în demersul didactic.

Considerațiile generale se referă la viziunea proprie asupra reușitei actului de a împărtăși experiențe și cunoștințe la viitori artiști și designeri. Sintagma „computer dar și creion”, este o atenționare continuă ce vizează problematica contemporană a comunicării deficitare. Am uitat de *om* în favoarea tehnologiei, am uitat că există o multitudine de modalități de comunicare (printre care și cea **vizuală**) în favoarea prescurtărilor și a minimalizării creativității.

Consider că pentru a duce la bun sfârșit orice lucrare sau proiect, în orice domeniu, putem să ne ghidăm după schema informațională a lui Harold Lasweel (1936), mai târziu devenită model de comunicare liniar (1948): *cine spune / ce spune / cum spune / cui spune / cu ce efect*. În publicitate, aceasta este numită teoria celor 5W, și se aplică cu succes în campaniile publicitare. De asemenea, o importanță crucială este dată de conștientizarea valorii factorului estetic, indiferent de domeniul artistic studiat, de a învăța viitorii artiști și designeri să folosească adecvat limbajul vizual.

În capitolul 1.1.2. sunt prezentate cursurile pe care le susțin în prezent la departamentul design din cadrul Facultății de Arte Vizuale și Design, UAGE, Iași. La specializarea design predau disciplina *Semiotica* la programul de licență, iar la programul de masterat, *Analiza semiotică a imaginii vizuale și Prelucrarea interfețelor computerizate*. De asemenea, mai predau la specializarea Arte textile - domeniile licență și master – *Tehnici și tehnologii informatice textile*.

Tot aici sunt descrise și obiectivele pe care le urmăresc în actul didactic. Acestea au două caracteristici fundamentale: au o parte conceptuală și una aplicativă. Le amintesc pe scurt: acuratețea comunicării, susținerea și argumentarea unui proiect personal, lucrul în echipă, cultivarea culturii estetice.

Capitolul 1.1.3. prezintă cursurile tipărite la disciplinele predate: *Teorii ale comunicării în semiotică și Design publicitar – studii de caz*, iar în capitolul următor sunt prezentate lucrările practice de laborator, realizate în această perioadă: *Tutoriale Adobe Illustrator și Adobe Photoshop, 3DMaxStudio, Tutoriale pentru începători, (coautor Tiberiu Pop), Semiotica, aplicație digitalizată, (transpunere, SIVECO ROMÂNIA)*.

În capitolul 1.1.5. sunt descrise proiectele în care m-am implicat constant la departamentul design, proiecte de amploare, cu echipe mari de studenți și profesori, care s-au materializat prin workshop-uri, conferințe, expoziții colective, etc. Toate acestea s-au realizat în cadrul unui proiect educațional al departamentului, ce are ca scop corelarea viitorului designer cu piața muncii. M-am implicat de asemenea în coordonarea lucrărilor de licență și masterat, în special pe domeniul grafic design. Am avut în vedere prezentarea și autoprezentarea adecvată, demersul comunicațional al întregului proiect până la final.

Capitolul 1.1.6. este destinat cercetării și prezintă lucrările publicate, cărți și articole științifice indexate în baze de date internaționale, precum și activitatea de cercetare din cadrul unor proiecte de tip grant. De asemenea, am participat la contracte de cercetare cu beneficiari, materializate prin proiecte de design realizate în echipă.

Am publicat patru cărți pe domeniul semioticii vizualului și a comunicării vizuale, și o carte în calitate de coautor, ce tratează problematica eco-designului. De asemenea, am publicat un număr de 21 de articole, în calitate de autor și coautor, indexate majoritatea în baze de date internaționale ISI, CABI și SCOPUS.

Tot în această perioadă am activat în cadrul a trei granturi de cercetare:

1. 2010 -2014: *“Rețea colaborativă online în învățământul superior artistic românesc pentru compatibilitatea absolventului de design grafic și industrial pe piața muncii”* – COLABORIS. Funcția: Coordonator strategii și programe de studiu. Director: Conf. Univ. Dr. Florin Grigoraș
2. 2007 – 2010: *Rețea formativ-colaborativă pentru concepția asistată bazată pe managementul duratei de viață a produselor*, Director: Conf. Univ. Dr. Jeni Pralea, Membru în echipa de cercetare
3. 2007 – 2010 Grant CNCISIS câștigat prin competiție 2007. Tema proiectului: *Cercetări Teoretice și Experimentale privind Utilizarea Materialelor Ecologice în Domeniul Designului*
Director: Conf. Univ. Dr. Jeni Pralea, Membru în echipa de cercetare

În ceea ce privește creația artistică (cap. 1.1.6.), activitatea mea se înscrie pe două direcții. Participarea la expoziții de grup naționale și internaționale, și crearea de produse aplicate în domeniul grafic designului. Experiența anterioară profesoratului, s-a format în colaborarea cu agenții de publicitate și crearea de identități vizuale, materiale promoționale, etc. (Nelmar, Antibiotice Iași, Rajac Iași). Amintesc aici câteva participări expoziționale:

1. Participare la expoziția de grup *EAST MEETS WEST – a cultural book exchange* - noiembrie 2015. Expoziție internațională itinerantă (București).
2. Participare la expoziția de arte textile *Conexiuni textile* – decembrie 2015, Galeria de artă U.A.P. „Th Pallady”
3. Participare la expoziția cadrelor didactice de la UAGE Iași, cu ocazia sărbătoririi a 150 de ani de la înființare - 2015
4. Participare la expoziția de grup *TEXPOART* – aprilie 2014. *Trienala internațională de arte textile*.

2. Perspective de dezvoltare

Strategia de lucru pe care o construiesc în viitorul apropiat vizează câteva aspecte importante pe care îmi propun să le dezvolt, pornind de la un dialog permanent cu mine însămi, de la conștientizarea faptului că adaptarea la ritmul schimbărilor este esențială. Și această adaptare presupune informare permanentă, dar și selectivitate. Pentru studenți nu este suficient să expui metode, infografii, sau să amintești mereu de “importanța comunicării vizuale”. Pornesc mereu de la premisa că fiecare lucrare, fiecare proiect sau cercetare, sunt unicate, iar mesajul final transmis – fie că este desenat, scris, cântat, sau gestual – este mereu

perfectibil. Strategia de lucru pe care îmi propun să o dezvolt are în vedere faptul că lumea este într-o permanentă evoluție și transformare și trebuie să învățăm să corelăm vechiul cu noul. Desconsiderând tot ce s-a făcut ieri și încercând doar tehnici noi, nu facem decât să experimentăm, fără a evolua. Cheia este să spargem barierele de exprimare, comunicarea înseamnă și gest, miros, expresie, nu doar culoare și formă.

În acest sens, am în vedere modalități noi de cercetare și aprofundare a semioticii și comunicării vizuale, punând accent pe **lucrări practice interactive și realizate în echipă**. Experiența acumulată înainte de a lucra ca profesor îmi conturează acum punctele pe care le voi dezvolta, pentru ca viitorii artiști și designeri să poată fi capabili să se integreze într-un colectiv, să cerceteze, sau să fie freelanceri.

Îmi propun așadar trei teme de cercetare, pe baza cărora voi elabora strategia de lucru cu studenții. Prima ar fi cea a manipulării vizuale și a lucrului permanent cu imaginea, scopul fiind acuratețea mesajului. A doua temă de cercetare este cea a poziționării “eului”, ca artist vizual în societate, și vizează modalitățile de abordare a unui proiect în funcție de natura acestuia și de numărul persoanelor ce sunt implicate. Dau câteva exemple: relații interumane în grupuri cu aceleași interese (proiectarea unui obiect de design sau conceperea unei colecții unicate de piese vestimentare), relații interumane cu interese individuale (graphic designerul și clientul unic). În fine, a treia temă de cercetare se va numi “sinteza vizuală” și va presupune studiul infografiilor, și modalitățile de utilizare ale acestora în lucrările științifice, lucrări de licență sau dizertație. În completarea, doresc să elaborez un dicționar ilustrat de termeni în semiotica vizuală ce vine și în completarea cursului.

Din anul universitar 2016-2017 voi avea plăcerea să predau cursul de semiotică la specializarea arte textile, fiind un prim pas spre interdisciplinaritatea de care are nevoie orice artist. Acest lucru îmi va da ocazia să adaptez cursul pentru problematica creației de design vestimentar și a artelor textile, și să găsesc noi valențe ale studiului semnului și comunicării vizuale.

În activitatea de cercetare și creație artistică, îmi propun să fiu mereu la curent cu cercetările ce se întreprind în semiotica vizuală contemporană, prin participarea pe cât posibil la conferințe, dezbateri, și colaborarea/crearea de contacte cu semioticieni contemporani de la noi din țară sau din străinătate (ex. Eugene Gorny – semiotician rus de la Academia Tartu din Moscova¹). Prin această activitate de cercetare doresc să creez o punte de legătură între semiotica vizuală ca disciplină teoretică și modalitățile de aplicare practică (în anul 2015 a avut loc în Cipru o conferință de studii semiotice – teorie și practică, finalizată cu o expoziție. Tema – *Cultura seducției – seducția culturii*²).

¹ Școala semiotică Tartu, (Sursa:http://en.wikipedia.org/wiki/Tartu-Moscow_Semiotic_School).

² <http://icsvc-conference.com/>

De asemenea, îmi propun crearea unui program de mini-conferințe împreună cu cadrele didactice de la departamentul Istoria și Teoria Artei, pe teme de semiotica vizualului, la care să poată participa nu numai studenți de la design, ci și de la celelalte specializări, din cadrul Facultății de Arte Vizuale și Design. Deosebit de util, ar fi ca aceste dezbateri să poată avea loc pe teme de semiotică și semnificații ale artei, împreună și cu studenții de la Facultatea de Teatru sau Facultatea de Interpretare Muzicală.

Bibliografie:

1. Baldwin Jonathan, Roberts Lucienne, Visual communication/From theory to practice, Ava, Academia, London, 2010
2. Barthes Roland, Mitologii, Ed. Institutul European, 1997
3. Codoban Aurel, Semn și interpretare. O introducere postmodernă în semiologie și hermeneutică, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001
4. Crow David, Visible signs – an introduction to semiotics in the visual arts, Ava Publishing, Thames and Hudson, London, 2010
5. Débray Régis, Vie et mort de l'image, Une histoire du regard en Occident, Gallimard, Paris, 1992
6. Eco Umberto, Tratat de semiotică generală, București, Ed. Științifică, 1982
7. Eco Umberto, O teorie a semioticii, Ed. Meridiane, București, 2003
8. Eco Umberto, În căutarea limbii perfecte, Ed., Polirom, Iași, 2002
9. Gibson James, The Perception of the Visual, World, Boston: Houghton Mifflin, 1950
10. Hall Sean, This means this, this means that – a user's guide to semiotics, Laurence King Publishing, London, 2007
11. Joly Martin, Introducere în analiza imaginii, Ed. All Educational, 1998, București
12. Saint-Martin Fernande, Semiotics of Visual Language, Indiana University Press, Bloomington, 1990
13. Sebeok Thomas, Semnele: O introducere în semiotică, Ed. Humanitas, București, 2002
14. Școala semiotică Tartu (Sursa: http://en.wikipedia.org/wiki/Tartu_Moscow_Semiotic_School).
15. 2nd International Conference & Exhibition on Semiotics and Visual Communication, 2-4 October 2015, Cyprus University of Technology, Lemesos / Cyprus, sursa, <http://icsvc-conference.com/>
16. Granturi de cercetare UAGE, http://www.arteiasi.ro/site-old/artviz/html/artviz_frameset.htm